

КОСМАЧ (уривки з поеми)

Дмитро ПАВИЧКО

Присвячую Лукинові Вардзаруку

1

Космач. Долина поміж гір,
Як писанка в долоні Бога...
Туди вела мене дорога
На храм Петра через Рушір.
Я був малим. Душа ще спала.
Ліси шуміли, як ріка.
Над горами небес дзеркала
Тримала й тихо обертала
Чиясь невидима рука.
Минувши Яблунів і Глоди,
Йдучи, шукав я прохолоди,
Питав братів: "Коли спічнем?"
Дорога вгору йшла, а спека,
Немов підпалена смерека,
Пашіла мерехтким вогнем.
Дванадцятого липня. В гори
Всі села йдуть з низовини,
Йде Люча, йдуть Березуни,
Йдуть Ключеви, йдуть Акришори,
Йдуть стопчатівські убори,
І мишинські, трудні від змори,
Зелені й сині кафтани.
Коли я вперше став на Рунку,
Зирнув у космос Космача,
Я захмелів, як від цілунку
Любові першої хлопця.
Душа збудилася. Навіки
Космач у мене увійшов.
Смереки, наче княжі піки,
Зелених нив стобарвні ріки,
Гір кам'яних сніжний покров,
Хрести космацьких двох церков —
Заграло все переді мною,
Прийшло чуття, що я живу,
Що дух мій радості струною
Вплітається в буття канву.
Стежками люди йшли в долину,
Червоні й чорні сардаки,
Спижеві топірці, хустки,
Що стиглим кольором малину
Нагадують іздалека,

Оранжеві, як чорнобривці,
Сорочок вишивки густі,
Стеблина світла в кожній гривці
Дівочій — барви золоті,
І постолі, й вузькі холошні,
І жовті запаски безбожні,
Що загинались на кутах,
Щоб показати ніжки голі,
І за ременями пістолі —
Це все було в моїх очах.
Я йшов. Душа — в подивуванні.
Я тамував на серці щем,
А сонце в золотій крисані
Йшло поруч понад Космачем.

2

Мій Києве, мій Чигирине,
Державних устремлінь міста,
Ви знаєте, як серце гине,
Як з пісні, мов з жили людини,
Як з ваших каменів та з глини
В Дніпро стікала кров свята.
Палили вас і катували
Сусідів заздрісних навали,
Та ви горіли й воскресали,
Вставали з попелу й золи;
І вас ніхто не міг збороти,
Бо ж не самотні ви були,
Бо в час неволі й соромоти,
Як ви молилися крізь плач,
Ховаючи нутро державне
За слово вкірне і безправне,
Столицею в нас був Космач...

...Мій друже дорогий, Лукине,
Минеться все, та не загине
Ніколи слава Космача.
Ще будуть празники Петрові,
Деся там, побіля поля крові,
Дівочих запасок парча
Ще буде сяяти, як завше;
Кров і красу в одне зв'язавши,
Щасливим буде це село,
І Київ буде пам'ятати,
Що там, коло твоєї хати,

Державство наше проросло.
Вся Україна там боролась,
Але в стрімку, могильну пролазь
Немало впало космачан,
Бо що то військо без народу,
Без тих, що там хрестили воду
І присягали на Йордан?
А ті пісні, музики, танці,
Що їх любили так повстанці,
А ті клапані й каптарі,
А ті вишивані кожухи,

Хіба то не священні духи,
Хіба то не боївкарі?
Задля великої ідеї
Не лиш ремені й портупеї —
Вмирили теж байбараки.
І в тім була космацька сила,
Що Україну воскресила,
Поставши з Божої руки.

Київ

Довбуш. Мал. І. Цибулько